

**UMUMİ HIFZISSIHHA
KANUNU İÇİN
KILAVUZ**

Doç. Dr. Cavit Işık YAVUZ

2019

ISBN:978-605-66954-9-0

**UMUMİ HIFZISSIHHA
KANUNU İÇİN
KILAVUZ**

Doç. Dr. Cavit Işık YAVUZ

2019

ISBN:978-605-66954-9-0

UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU İÇİN KILAVUZ

HASUDER Yayın No: 2019-1

ISBN :978-605-66954-9-0

Yayın türü :Online Kitap, web tabanlı

Yayın Yılı :2019

Yazar :Doç.Dr. Cavit Işık YAVUZ

Yasal Uyarı :Bu kitabın yasal hakları Halk Sağlığı Uzmanları Derneğine (HASUDER) aittir. Kaynak gösterilerek eğitim amacıyla alıntı yapılabilir; diğer amaçlarla kullanılması için HASUDER'den izin alınmalıdır. Kitapta yer alan bilgi ve görüşlerden eserin yazarı sorumludur.

© 2019, Turkish Society of Public Health Specialists /

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER)

Adres : Korkut Reis Mah. İlkiz Sok. 17/2 Çankaya / Ankara

Eposta :yayinmuduruhasuder@gmail.com

Web :http://www.hasuder.org.tr

İçindekiler

Sunuş iv

Önsöz vi

Alfabetik sıraya göre kılavuz

A 1

B 3

C 4

D 5

E 6

F 9

G 10

H 11

I 14

İ 15

K 20

L 21

M 22

N 33

O 35

İçindekiler

P	36
R	37
S	38
Ş	40
T	41
U	49
V	50
Y	52
Z	53

Sunuş

Halk Sağlığı Doktora eğitimimin ilk ödevi “Umumi Hıfzıssıhha Kanunu(UHK)”dur. “Bu bir devrim kanunudur” diye başlamıştım yazıma. Yazmıştım; ama bu cümleyi yazma aşamasına gelinceye kadar da bayağı yorulmuştum.

UHK kanımca ölkemizin en önemli yasal düzenlemelerden biridir. Gerçekten de genç Cumhuriyet’in sağlık politikalarına bakışını en iyi şekilde yansıtır. Bir ruhu vardır. Dr. Refik Saydam’ın Atatürk’le Bandırma Vapuru ile başlayan yol arkadaşlığının ruhu. Engeller karşısında yılmayan ve her zaman bir yol bulup vatanı o andaki düşmandan koruma ve kurtarma ruhu. Her okuyuşumda -elbet Dr. Refik Saydam’ın önderliğindekimler, nerelerden esinlenerek yazdılar bu Kanunu diye şaşırırım. İçinde bulunduğu ölkenin koşullarını bu kadar iyi okuyan, bu önceliklere göre sistemi yapılandırın bu ekibi saygıyla anıyorum. Bu ekibin ve onun en önemli eseri olan UHK’nin iyi bilinmesi gerekiyor.

İşte tam da bu nedenlerle, Doç. Dr. Cavit Işık Yavuz hocamızın bu çalışmasını çok önemsiyorum. UHK ile doktora döneminde tanışmam zorlu olmuştu. Daha ilk anda, Kanunun adından başlayarak okumakta çok zorlandığımı iyi hatırlıyorum. Kanun’a adını veren “hıfzıssıhha” sözcüğünü bile tam yerine oturtmamıştım. Sonrasında 15 bölümden ve bazıları yürürlükten

kaldırılmış olsa da toplam 309 maddeden oluşan bu dev Kanunu okumak için güncel Türkçemize uyarlanmış halini aramış, bir iki uyarlama da bulmuş; ancak, yine de başucumda Türkçe Sözlük / Osmanlıca-Türkçe Sözlük olmadan yapamamıştım. Cavit Işık Hocamızın bu çalışması bu anlamda önemli bir açığı tamamlıyor. Sadece UHK’de yer alan sözcüklere bakmak bile Kanunun içeriği ve yaklaşımı hakkında değerli bir fikir veriyor. Bu çalışmanın bir diğer önemi de UHK’yi tekrar gündemimize taşıması. Başta lisansüstü eğitimlerimizde olmak üzere UHK ve ona can veren Dr. Refik Saydam dönemi ruhuna daha çok yer vermeliyiz.

Doç. Dr. Cavit Işık Yavuz hocamıza, Derneğimiz yayınlarına kazandırdığı bu eser için Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER) Yönetim Kurulu adına teşekkür ediyorum. Bir teşekkürüm de HASUDER Yayın Kurulumuza. Onların değerli emekleri olmadan bu yayın üyelerimizle buluşamazdı. Yararlı olması ve tüm üyelerimizin benzer katkı ve paylaşımlarının artması dileğiyle...

Prof. Dr. Pınar Okyay
HASUDER Yönetim Kurulu Başkanı

Önsöz

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu(UHK), ülkemiz için önemli yasal düzenlemelerden biridir, özellikle sağlık alanı için. 1930 tarihli Kanun, Cumhuriyet dönemi sağlık politikalarının temel yasal düzenlemesi olmasının yanında bu dönemdeki sağlık politikalarının da yansımaları oluşturmaktadır. Dr. Refik Saydam'ın Sağlık Bakanı olduğu bu dönem, bağımsızlık savaşı sonrasında ülkede sağlık örgütlenmesinin şekillendirildiği ve aslında yeni bir savaşın –bulaşıcı hastalıklarla savaşın-başlatıldığı ve sürdürüldüğü bir dönemdir. Bu amaçla sağlık hizmetlerinde dikey örgütlenme modeli esas alınmış ve ülke çapında sıtma, frengi, trahom, verem, cüzzam ile ilgili sağlık örgütleri kurulmuş, koruyucu hekimlik hizmetlerinin merkezi yönetimde, tedavi edici hizmetlerin ise yerel yönetimlerde olduğu bir model geliştirilmiş, ülkedeki sağlık hizmetleri altyapısı hem sağlık insan gücü hem de kurumsal altyapı temelinde geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu anlamda Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda da bu çerçevenin izleri görülmektedir.

Dilimizde “hıfzıssıhha” sözcüğü iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan ilki “Sağlıklı yaşamak için alınması gerekli önlemlerin bütünü”, ikincisi ise “Sağlık bilgisi, hijyen” dir. Yeni Türkçe ile çoğunlukla “Genel Sağlığı Koruma Yasası” olarak karşılık bulan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 15 bölümden ve bazıları yürürlükten kaldırılmış toplam 309 maddeden oluşmaktadır. Kanun'un güncelliği ve geçerliliği olan çokça maddesi ve uygulama

alanı bulunmaktadır. Bugün için, yaygın olarak aktif durumda olan İl ve İlçe Umumi Hıfzıssıhha Meclisleri, Fuhuşla Mücadele Komisyonları gibi güncel yapıların dayanağı hâlâ UHK'dir. Kanun'un 282. Maddesi'nin öngördüğü idari para cezası, gerektiğinde dayanak olarak kullanılmaya devam etmektedir, madde ve ceza miktarı 2008 yılında güncellenmiştir ve cezalar yıllık olarak da artış oranlarına göre belirlenmektedir. Koruyucu sağlık hizmetlerine yönelik birçok değişiklik UHK'nin ilgili maddelerinde yapılan değişikliklerle sağlanmaktadır. Örnek olarak, gıda ile ilişkili işyerlerine portör taraması yaptırma zorunluluğu yerine getirilen hijyen belgesi alma ve hijyen belgesi bulunan personel bulundurma zorunluluğunun, 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile UHK'nin 126 ve 127. maddelerinde yapılan değişiklikle sağlanması gösterilebilir.

Önemini ve uygulama alanını koruyan bu Kanun, hazırlandığı dönemin dilinin günümüzde anlaşılabilirliğinin güç olması nedeniyle sağlık personeli tarafından kolay algılanamamakta ve anlaşılammaktadır. Bu açıdan günümüz Türkçesi ile Kanun'u anlamak sağlık hizmetlerinin yönetimi ve yürütülmesi sürecinde önem taşımaktadır.

Bu alanda önemli bir çalışma 1992 yılında Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı tarafından yayımlanan Mehmet Özden'in "Günümüz Türkçesi ile: Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (Genel Sağlığı Koruma Yasası)" başlıklı kitabıdır. Bu kitap Kanun'un

Türkçeleştirilmiş hâlini içermektedir ve Prof. Dr. Nusret Fişek Bilim ve Sanat Ortamı Kütüphanesi'nde bulunmaktadır¹.

Kişisel olarak, özellikle Çevre Sağlığı Yandal Uzmanlığı mecburi hizmetim sırasında hem kendi adıma duyduğum ihtiyaç hem de sahadaki gözlemlerime dayanarak genel olarak sağlık idarecileri ve personeline gördüğüm gereksinimler, bu konuda bir çalışma yürütmeye yönlendirdi beni. Yukarıda anılan çabalara ek olarak “Umumi Hıfzıssıhha Kanunu için Kılavuz” adını taşıyan bu çalışmada UHK’de geçen sözcüklerin günümüz Türkçe karşılıklarına yer verilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle Türk Dil Kurumu sözlüğü ve Ferit Devellioğlu’nun Lûgat’ındaki karşılıklar alınmış, bu iki kaynaktan bulunmayan karşılıklar için Mehmet Özden’in kitabında belirtilenler not olarak düşülmüş ve bu kaynaklarda rastlanmayan bazı sözcükler için karşılıklar internet kaynakları göz önüne alınarak Y.N. (Yazar Notu) kısaltması ile belirtilmiştir.

Kılavuz’un temel amacı başta halk sağlığı uzmanları ve halk sağlığı disiplini çalışanları, sağlık personeli, idareciler olmak üzere ihtiyaç duyan herkes için sözcüklerin günümüzdeki karşılıklarını paylaşarak anlaşılabilirliğin artması konusunda katkı sağlamaktır. Bu dokümanın saha ile buluşturulmasında kuşkusuz en önemli katkı Halk Sağlığı Uzmanları Derneği’nin

¹ https://kutuphane.fisek.org.tr/kitap.php?book_id=5848

(HASUDER) olmuştur. Derneğimiz Yönetim Kurulu'na ve Yayın Kurulu'na bu dokümanın bir HASUDER yayını olarak paylaşılması konusundaki katkı ve kararları için teşekkürlerimi sunuyorum.

Doküman ile ilgili eleştiri, düzeltme, görüş, öneri ve kılavuzun geliştirilmesi konusunda geri bildirimler bu çabanın geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Dokümanın yararlı olması dileğiyle.

Doç. Dr. Cavit Işık Yavuz
Hacettepe Ü.T.F Halk Sağlığı AD
Mayıs 2019, Ankara

A

Aceze	Âcizler.
Addolunmak	Sayılmak.
Ahkâmı mahsusa mucibince	Özel hükümler gereğince. (Y.N.)
Ahkâm	Hükümler.
Ahval	Durumlar, hâller, vaziyetler; davranışlar. Olaylar.
Ahvali fevkalade	Olağan üstü durum
Alakadar	İlgili.
Alamet	Belirti, işaret, iz, nişan.
Alelade	Her zaman görülen, olağan.
Alelumum	Genel olarak, genellikle.
Alelusul	Yol yordam gereğince, kurala uygun bir biçimde; âdet yerini bulsun diye.
Amelî	Uygulamalı.

Ameliyat	İşler, faaliyetler; hasta üzerinde tedavi amacıyla uygulanan kesme ve dikme işlemi, cerrahi müdahale, operasyon.
Amil	Etken, etmen, sebep, faktör.
Avdet etme	Dönmek, geri gelmek.

B

Badehu	Ondan sonra.
Bakaya	Kalıntılar.
Balığ olmak	Ulaşmak, erişmek.
Bap	Kitaplarda bölüm, başlık; konu, husus.
Basari	Görme ile ilgili.
Behemehâl	Her hâlde, ne olursa olsun, ne yapıp yapıp, mutlaka.
Beşerî	İnsan ile ilgili; bedensel, bedenle ilgili.
Beynelmilel	Uluslararası.
Bilcümle	Bütün, hep.
Bilve kale	Vekil olarak
Binaen	Dayanarak; -den dolayı, - den ötürü, -diği için.

C/Ç

Caiz	Uygun, yerinde sayılan, yakışık alan.
Cari	Akan; geçerli olan, yürürlükte olan.
Cebrî	Zorla yapılan; zor kullanılarak yaptırılan; zorlama.
Celbetmek	Getirtmek.
Cerp	Uyuz
Cibayet	Vergilerin ve başkaca devlet gelirlerinin tahsili.
Çirkef	Pis ve bulanık su.

D

Derakap	Çabucak; hemen arkasından.
Deruhte	Üzerine alma, üstlenme.
Deruhte etmek	Üstlenmek.
Derun	İç, içeri, öz.
Devre-i içtimaiye	Toplanma dönemi (Y.N.)
Duhul	Girme, giriş.
Düçar	Uğramış, yakalanmış, tutulmuş.
Düstur	Yasaları içine alan kitap; genel kural.

E

Ecnebi	Yabancı.
Elyevm	Bugün, bugünkü günde, hâlâ, henüz, şimdi, şu anda, şimdiki zamanda
Emval	Mallar, para ile alınan şeyler.
Entertrigo	İntertrigo hastalığı
Enva	Türler, çeşitler.
Esami	Adlar, isimler, namlar.
Esbap	Sebepler, nedenler; vasıtalar, araçlar.
Esbabı mucibe	Gerekçe, gerektiren nedenler
Eşhas	Kişiler, şahıslar. Bir olayda veya edebî bir eserde yer alan kişiler.
Etibba	Doktorlar, hekimler.

Etüv	Yiyecekleri, nesneleri yüksek ısıyla sterilize ve dezenfekte etmekte kullanılan kapalı araç; türlü eşyaları kurutmakta veya temizlemekte kullanılan araç; mikropların üretilmesinde uygun sıcaklığı sağlayan kapalı araç.
Evsaf	Nitelikler, vasıflar.

Evsafı fenniyeyi haiz su celbi	<p>“İçilecek ve kullanılacak evsafı fenniyeyi haiz su celbi”</p> <p>Teknik ve bilimsel olarak içilebilecek ve kullanılabilir özellikteki suyun getirilmesi, temini (Y.N)</p> <p>Evsaf: Sıfatlar kaliteler.</p> <p>Fenniye: Fenle ilgili olan</p> <p>Su celbi: Suyun getirilmesi, taşınması</p>
---------------------------------------	--

F

Fasıl	Bölüm, kısım, devre; bütçede ayrı ayrı gösterilen bölümler.
Fenni şube	Sağlık teşkilatındaki teknik şubeler (Y.N.)
Fennî /fenniyye	Fenle ilgili; bilimsel yöntemlere, tekniğe uygun biçimde yapılan.
Feth-i meyyit	Otopsi, ölümün sebebini anlamak için cesedin açılarak muayenesi.
Fevkalade	Alışılmış olandan ayrı, olağanüstü, beklenmedik, görülmedik, işitilmedik.

G

Gayritabii

Sıra dışı; acayip; acayip bir
biçimde.

H

Hadim	Yıkan, harap eden, yıkan, yıkıcı
Haiz	Bir şeyi olan, elinde bulunduran, taşıyan.
Hakkı huzur (Huzur hakkı)	Belli bir konuyu görüşmek için toplanan bir kurulun üyelerine ödenen para, hakkıhuzur.
Hamil	Elinde bulunduran, üzerinde taşıyan.
Haçere	Gırtlak.
Harcırah	Yolluk.
Hâsıl olmak	Ortaya çıkmak, türemek.
Hâsıl	Olan, ortaya çıkan, görünen.
Hassa	Özellik.

Hastalığı neşrü tamim eylediği tetkikatı fenniye ile tebeyün edenlerin	Teknik incelemelerle hastalığı yaydığı belirlenenlerin (Y.N.) Dr. Mehmet Özden'in kitabında "hastalığı yaydığı bilimsel inceleme ile kesinleşenlerin" biçiminde belirtilmektedir.
Havas	Nitelikler, özellikler.
Havassı şifaiyesi olan sular	İyileştirici özelliği olan sular. (Y.N)
Havi	İçinde bulunduran, kapsayan.
Hıfzetmek	Saklamak.
Hıfzıssıhha	Sağlıklı yaşamak için alınması gerekli önlemlerin bütünü.
Hidemat	Hizmetler; işler, vazifeler.

Hikemî vasıf	Fiziksel nitelikler (Not: Hikemi sözcüğüne ilişkin TDK’da “Felsefe ile ilgili. Felsefi söz veya düşünce.” tanımını yer alıyor. Dr. Mehmet Özden’in kitabında ilgili maddede “suyun fiziksel nitelikleri” olarak çevrilmiş.)
Himaye	Koruma, gözetme, esirgeme, koruyuculuk, gözetim.
Hitam	Son, bitim.
Hulul	Geçişim.
Husule gelmek	Olmak, oluşmak, doğmak, çıkmak, meydana gelmek.
Hususi idare	Özel idare.

I

Islah	Düzeltilme, iyileştirme.
Istar etmek (Isdar etmek)	Çıkarmak, meydana çıkarma, olma.
Ittıla	Bilgi edinme.

İaşe	Yedirip içirme, besleme, bakma.
İcra	Yapma, yerine getirme.
İçtima	Toplanma, toplantı.
İçtimai	Toplumsal.
İçtimai muavenet	Toplumsal yardım.
İfa	Bir işi yapma, yerine getirme.
İfasile	İfası ile. (Gerçekleştirilmesi ile ilgili) (Y.N.)
İhbarat	Haber vermeler, bildirmeler, anlatmalar.
İhbarname	Haber verme kâğıdı, bildirim, ihbariye.

İhrak	Yakma, yakılma.
İhsa	Saymak; sayılmak; istatistik, sayım.
İhtilat	Karşılaşp görüşme. Karışma. Katışma.
İhtiyari	Seçimlik.
İhzar	Hazırlama, hazır etme.
İka	Yapma, yaptıрма, oldurma, düşürme.
İkmal etmek	Bitirmek, tamamlamak.
İkmal	Eksik bir şeyi tamamlama, daha iyi duruma getirme, bütünleme; bitirme.
İktiza etmek	Gerekmek.
İlga	Bir şeyin varlığını ortadan kaldırma (Hukuk terimi).

İndelicap	İcabı halinde, gerektiğinde. (Y.N.)
İntaç etmek	Sonuçlandırmak, bitirmek
İntaç	Bir işi sonuçlandırma, sona erdirme, bitirme.
İntani	Mikropla oluşan, mikroplu.
İntihap	Seçme; seçim.
İntişar	Yayılma.
İptidai	İlkel.
İras	Verme, verilme; sebebolma, icâbetme, gerekme; getirme.
İstida	Dilekçe.
İstihlak	Tüketim.
İstihsal	Elde etme; üretim.

İstila	Yayıma, kaplama, sarma, bürüme.
İstizam	Gerektirme.
İstimal	Kullanma.
İstintak	Sorgu (Hukuk); sorguya çekme.
İstizan	Yetki isteme, izin isteme.
İşar(iş'ar)	Yazı ile bildirme.
İta amiri	Ödemeye yetkili kimse.
İta	Verme, ödeme.
İtlaf	Öldürme, yok etme, telef etme.
İtmam	Bitirme, tamamlama.
İttihaz etmek	Saymak, tutmak, ... olarak görmek; almak, gerekeni yapmak.

İzahat	Açıklamalar.
İzale	Yok etme, giderme.
İzam	Bir kimseyi gönderme, yollama.
İzhar	Belirtme, gösterme, açığa vurma.

K

Kabil	Olanaklı.
Kâffesi	Bütünü, hepsi, tamamı.
Kabîl	Türlü, gibi, benzer; tür, cins.
Kaim olmak	Yerine geçmek.
Kati	Kesin.
Kaza	İlçe, kaymakamlık.
Keyfiyet	Nitelik; durum.
Kıtaat	Asker birlikleri.
Kifayet	Yeterli miktarda olma, yetme, kâfi gelme; bir işi yapabilecek yetenekte olma, yeterlik.
Kitabet	Yazmanlık, kâtiplik
Kuvve	Bir devletin silahlı kuvvetlerinin durumu veya gücü; yeti.
Küşat	Açma, açılış.

L

Laakal	En azından, hiç olmazsa.
Lef	İçine sokma, ilişirme.
Levha	Bir yere asılmak için yazılmış yazı, safiha; tablo, resim; tabela.

M

Maarif	Öğretim ve eğitim sistemi.
Mafevk	Üst; yukarı.
Mağşuş	Karışık.
Mahfuz	Saklanmış, korunmuş, korunan, saklı.
Mahlut	Katışık; karışım(Kimya).
Mahsus	Özgü; biri veya bir şey için ayrılmış, münhasır; özel; özellikle.
Mahsus	Özgü; özel; özellikle.
Malik	Sahip, iye.
Malumat	Bilgi.
Malumattar etmek	Bilgi vermek.
Maraz	Hastalık; dayanılması güç durum.
Masarif	Giderler, masraflar.
Matuf	Yöneltilmiş; bir yöne eğilmiş.
Mazarrat	Zarar.

Mazhar olmak	İyi bir şeye ermek, ulaşmak.
Mebde	Baş, başlangıç; kaynak, kök.
Mebni	Yapılmış, kurulmuş, bina olunmuş; -den dolayı, -den ötürü.
Meccanen	Parasız olarak, bedava.
Meccani	Parasız, bedava.
Mecra	Suyun cereyan ettiği, aktığı yatak, su yolu, akıntı yeri; bir işin gidiş, oluş yolu; bir havadisin, bir haberin yayıma yolu.
Mecruh	Yaralı; incinmiş olan (kimse).
Medar olmak	Yardıma, yararı dokunmak.
Melhuz	Mülhaza edilen, düşünülen.

Melüf	Ülfet edinilmiş, alışılmış, alışmış, huy edinmiş.
Memba	Kaynak, pınar; bir şeyin ilk olarak ortaya çıktığı yer.
Memnu	Yasak.
Memnuiyet	Yasaklık.
Memurin	Memurlar.
Men	Yasaklama; engel olma.
Menba	Kaynak; pınar.
Merakıp	Binilecek şeyler(araçlar) (Y.N.)
Merbut	Bağlı, bağlanmış. İlişik, ilişkin.
Merci	Başvurulacak yer veya makam.
Meri(Mer'i)	Yürürlükte olan; riayet edilen, saygı gösterilen; gözetilen.
Meriyet	Yürürlük.
Mesaha	Yüz ölçümü.
Mesail	Sorunlar.

Mesmu	İşitilmiş, duyulmuş olan.
Mesul	Sorumlu.
Meşruhat	Bir maddenin açıklanması için yazılanlar, açıklamalar.
Metruk	Bırakılmış, terk edilmiş.
Mevad	Kanunlar, nizamlar, hususlar; Kanun, lügat gibi metinlerde her biri başlı başına bir hüküm veya bir konu bildiren kısımlar; maddeler; işler, hususlar.
Mevat	Cansız şeyler.
Mevt	Ölüm.
Mevta	Ölü, ölmüş kimse.
Meyan	Ara, orta.
Meyit (Meyyit)	Ölü.
Mezkûr	Adı geçen, anılan, sözü edilen, zikredilen, zikrolunan.
Mezun	Bir iş için yetki verilmiş, yetkili.

Mikyas	Ölçek, ölçü.
Muamelat	İşlemler; davranışlar.
Muamele	Yol, yöntem; işlem; davranma, davranış.
Muavenet	Yardım.
Muavin	Yardımcı; bir görevlinin, bir yöneticinin işine yardım eden, yokluğunda yerini ve yetkilerini üzerine alan kimse.
Muayyen	Belirli, belirlenmiş, bilinen.
Mucibince	Gereğince.
Mucip	Gerektiren, gerektirici.
Mugayir	Uymaz, aykırı.
Muhaceret	Göç, göçme; yaşamakta olduğu ülkeden yabancı bir ülkeye uzun veya kısa sürelili yerleşmek için gitme.
Muhacir	Göçmen.
Muharrer	Yazılmış, yazılı, yazıya geçirilmiş.

Muhataralı	Tehlikeli.
Mukabil	Bir Şeye karŐılılık olarak yapılan, bir Şeyin karŐılıđı olan. Bir Şeyin karŐısında bulunan; karŐılıklı.
Mukaddem	Önce gelen, önceki.
Mukarrerat	Alınan kararlar, kararlaŐtırılmıŐ Şeyler.
Mukim	Bir yerde, bir evde oturan, eđleŐen, ikamet eden.
Muntazam	Düzgün; düzenli, derli toplu; düzenli, sürekli ve düzgün bir biçimde.
Muntazaman	Düzenli olarak.
Murakabe	Denetleme.
Murakıp	Denetçi.
Musaddak	Onaylı.
Musap	Hastalığa yakalanmış, tutulmuş, uğramış; başına bir kötölük, felaket gelmiş olan.

Musarrah	Açık söylenmiş, belirtilmiş, apaçık, tasrih olunmuş(açık açık söyleme)
Mutasavver	Tasarlanmış, düşünülmüş.
Muteber	Geçerli; saygın, itibarı olan, hatırı sayılır, sözü geçer; inanılır, güvenilir.
Muttali olmak	Bir durumdan haberi olmak, bir durum üzerine bilgi edinmek.
Muttali	Öğrenmiş, haber almış, bilgi edinmiş.
Muvafık	Uygun.
Muvakkaten	Az bir zaman süresince, geçici olarak, eğreti olarak.
Muvasalat	Bir yere ulaşma, varma, muvasala.
Muvazzaf	Bir görev ve hizmetle yükümlü olan (kimse).
Muzır	Zararlı; sağlığı bozan.

Mübeyyin	Açıklayan; beyan eden; bildiren.
Müçavir alan	Bir şehrin gelişmesi bakımından gerekli görüldüğünde kullanılabilir olan belediye sınırlarına komşu alan.
Müçavir	Yakın komşu olan.
Mücazat	İşlenen bir suçtan ötürü ceza verme.
Müdafaa	Savunma, koruma.
Müdavat	Deva etme, hastaya ilaç verme, tedavi
Müdavi	Hastaya bakan (kimse).
Müessese	Kurum.
Müessir	Etkili; etken.
Mükellef	Yükümlü
Müktesebat	Edinilen, kazanılan bilgiler.
Mülahaza	Düşünce.

Mülga	Varlığı kaldırılan, kapatılan.
Mülhak bütçe	Katma bütçe.
Mümanaat	Engel olma, karşı koyma.
Münakale	Ulaşım.
Münasip	Uygun, yerinde.
Münbais	İnbias (gönderilme, meydana çıkma, ileri gelme) eden, gönderilen, ileri gelen, doğan.
Mündemiç	İçkin (Bir şeyin içinde var olan, bulunan, saklı olan).
Münderiç	Bir şeyin içinde yer almış.
Münferit	Tek, ayrı, kendi başına olan.
Münhasıran	Yalnız, özellikle.
Müntehap	Seçilmiş, seçme.
Müptela	Tutulmuş; bağımlı.
Mürekkep	Birleşmiş, birleşik; -den oluşmuş.

Mürur	Geçme, bir taraftan girip diğer taraftan çıkma; geçip gitme; sona erme.
Müstacel	Acele.
Müstaceliyet	İvedilik.
Müstamel	Kullanılmış olan; yeni olmayan, eski.
Müstakbel	İleri bir tarihte beklenen, gelecek.
Müstecir	Kira karşılığında bir yeri tutan kimse, kiracı.
Müstesna	Bir bütünün veya kuralın dışında olan; dışında, ayrı, hariç tutularak.
Müşavere	Danışma, danış.
Müşavir	Danışman.
Müştemilat	Eklentiler.
Müştereken	Ortaklaşa.

Mütalaa	Herhangi bir konu üzerinde ayrıntılı düşünme ile oluşan görüş ve yorum; herhangi bir konu üzerinde ayrıntılı bir biçimde düşünme; etüt.
Müteaddit	Birçok.
Müteakiben	Sonra, arkadan, ardı sıra.
Müteallik	İlgili; ilişkin.
Mütehassıs	Uzman.
Mütemekkin	Yerleşik.
Müterakki	İleri, ilerlemiş.
Müteveffa	Ölmüş, ölü kimse.
Mütevellit	Meydana gelmiş, ileri gelmiş.
Müvaredat	Gelen şeyler, gelen eşya.
Müzaheret	Yardım etme, arkalama, destekleme, arka çıkma
Müzahrefat	Süprüntüler, pislikler.
Müzakerat	Bir konuyla ilgili konuşmalar, danışmalar, müzakereler.

N

Nafia	Bir yeri bayındır duruma getirmek için yapılan işlerin tamamı, bayındırlık işleri.
Nahiye	Bucak.
Nazarıdikkat	Bir kimsenin herhangi bir konuya duyduğu yoğun ilgi.
Nazari	Kuramsal.
Neşir	Yayma, dağıtma, saçma. Yayım.
Neşriyat	Yayın.
Nev	Çeşit, cins, tür.
Nezafet	Temizlik, paklık.
Nezaret	Bakma, gözetme, gözetim; Bakanlık.
Nezdinde	Yanında, huzurunda, gözetiminde.
Nezdine	Gözetimine, yanına. (Y.N.)
Nısaf kutur	Yarıçap.

Nizam	Düzen; kural.
Nizamname	Tüzük.
Noksanii hilkat	Doğumsal bozukluk (Y.N.)
Numune	Örnek; göstermelik.

O

Ol

O gösterme sıfatı; O
gösterme zamiri.

P

Patenta (patent)	Gemilere ayrıldıkları limanın sağlık durumu için verilen belge.
Permi	Yazılı izin belgesi; kişilere özellikle dış ticaret için devletçe verilen izin; tren yolculuklarında kullanılan paso.
Pratika	Kıyı sağlık idaresi tarafından gemilere verilen giriş çıkış izni.

R

Raci/raci olmak	Dokunmak, dayanmak, ilgilendirmek.
Rasat	Gözlem.
Resim	Bazı eşyadan ve işlerden alınan vergi veya harç.
Risale	Kitapçık.
Riyaset	Başkanlık.

S

Sagir	Küçük, ufak; bülüğa(Ergenliğe) ermemiş çocuk (Ergenliğe girmemiş çocuk. Y.N.)
Sair	Başka, öteki, diğer.
Salah	Düzelme, iyileşme, iyilik.
Salahiyet	Yetki.
Salahiyettar	Yetkili.
Salim	Esen, sağlam.
Sarahat	Belginlik. (Belgin, tam ve kesin olarak belirlenmiş olan, sarih).
Sâri	Başkasına geçen, geçici; bulaşıcı, bulaşık (hastalık).
Sari beyin humması (İltihabı sahayai dimağii şevkii müstevli)	Menenjit (Bulaşıcı türleri) (Y.N.)
Satıh	Yüzey; görünen bölüm.

Sedd	Kapama, tıkama, kapanma, tıkanma, engel olma.
seddi caiz	Kapanması uygun (Y.N.).
Seddolmak/seddolunmak	Kapatılmak (Y.N.).
Sefine	Gemi.
Seriri	Yatırarak hastaya bakma, klinik.
Seyrüsefer	Trafik.
Sıhhi	Sağlıkla ilgili, sağlığa yarar.
Sıhhat	Sağlık, esenlik; doğruluk
Sıhhiye	Sağlık işlerinin tümü.
Sirayet	Hastalık başkalarına geçme, bulaşma; yayılma, dağılma.
Su celbi	Suyun bir yerden getirilmesi (Y.N.).
Sureti icrası	Uygulama biçimi (Y.N.).

Şedaid	Zahmetli, meşakkatli, eziyetli haller, sıkıntılar.
Şehadet	Tanıklık.
Şerait	Şartlar, koşullar.
Şerh	Açık ve ayrıntılı anlatma.
Şifahen	Ağızdan, sözle söyleyerek.
Şifaiye	Tedavi edici özelliği olan (Y.N.).
Şimendifer	Demir yolu; tren.
Şûra	Bir alanla ilgili olarak oluşturulan danışma kurulu.

T

Taalluk	İlgisi olma, ilgisi bulunma, ilgi, ilinti.
Taalluk etmek	İlgili bulunmak, ilgili olmak, ilgilendirmek.
Tabiiyet	Bir şeye veya bir kimseye bağlı olma, bağımlılık; uyrukluk.
Tafsilat	Ayrıntı; ayrıntılı açıklama.
Tağşiş	Bir şeyin içine başka bir madde karıştırma, katıştırma.

Tahaffuzhane	Sefer sırasında, yolcu ve çalışanların arasında bulaşıcı hastalık görülen gemilerin karantina sürelerini geçirmeleri, gerekli sağlık önlemlerinin alınması ve hastaların iyileştirilmeleri için büyük limanlara yakın kıyılara kurulmuş sağlık kuruluşu.
Tahakkuk	Gerçekleşme, yerine gelme.
Tahallül	Ayrışma. (Y.N.: Kimyasal olarak ayrışma)
Taharri	Arama, araştırma.
Tahdit	Sınırlama, çevreleme, çevresini daraltma.
Tahkik	Soruşturma.
Tahlisiye	Kurtarma, can kurtarma; Kazaya uğrayan gemilerin yolcularını ve gemi adamlarını kurtarma işi.

Tahmil	Yükleme.
Tahnit	Bozulmaması için ölüyü ilaçlama.
Tahrif	Bir şeyin aslını bozma, kalem oynatma, değiştirme.
Tahrir	Yazma, kitabet, kompozisyon.
Tahriren	Yazıyla, yazılı olarak.
Tahsisat	Bir kimseye, bir kuruluş veya topluluğa ayrılmış para, ödenek.
Takarrür	Karar verilme; bir yerde karar kılma, yerleşme.
Takayyüdat	Takayyüdler, dikkatler.
Takayyüt	Dikkatli davranma; bağlanma, bağlı olma; çalışma, çabalama, uğraşma, üstüne düşme.
Talimat	Yönerge.
Talimatname	Yönetmelik.

Tanzim	Düzenleme, düzen verme, yoluna koyma.
Tarik	Yol.
Tashih	Düzeltilme, düzelti.
Tasrih etmek	Açıkça belirtmek.
Tasvip etmek	Bir düşünce veya davranışın doğru olduğunu belirtmek, onamak, uygun bulmak.
Tatbik	Uygulama.
Tathir	Temizleme, paklama (Y.N.: yıkama.)
Tathirat	Temizlikler.
Tavattun	Yurt edinme.
Tavzif	Vazifelenendirme, görevlendirme, iş verme.
Tearuz	Çatışma, birbirine ters düşme.
Tebeddül	Bir durumdan başka bir duruma geçme, değişme.
Tebeyyün	Belli olma

Tebeyyün etmek	Belli olmak, ortaya çıkmak.
Teb'it etmek	Uzaklaştırma, uzaklaştırılma, uzağa sürme; kovma.
Tecdit	Yenileme, tazeleme.
Tecrit etmek	Herkesten veya her şeyden ayırma, bir kenara koymak.
Tecrit	Ayırma, ayrı bir tarafta tutma.
Tedarik	Araştırıp bulma, sağlama, elde etme; hazırlık.
Tediye etmek	Ödemek.
Tediye	Para vb. bir şey verme, ödeme.
Tedris	Ders verme, öğretme, öğretim.
Tedrisat	Öğretim.
Tefahhus	İnceden inceye araştırma.
Teferruat	Ayrıntı.

Tefessüh	Çürüme, bozulma, kokuşma.
Tefrik	Ayırma, ayırt etme.
Tehir	Sonraya bırakma, erteleme. Geciktirme.
Tehlike iras etmek	Tehlikeye neden olmak (Y.N.)
Tekâmül	Olgunluk, olgunlaşma; gelişim, gelişme.
Tekmil	Bütün, tüm; eksiksiz; tamamıyla.
Telakki etmek	Saymak, öyle kabul etmek, öyle anlamak.
Televvüs	Kirlenmek; pislenmek; bulaşıp murdar olma.
Telkinat	Öğretmeler, öğretilen şeyler.
Telvis	Kirletme, pisletme.
Temdit	Uzatma, sürdürme.

Temyiz	Ayırt etme; mahkemelerce verilen kararın kanun ve usul yönünden incelenmesini sağlayan yasal yol.
Tenezzüh	Gezinti.
Tenkis	Azaltma, eksiltme.
Tensip etmek	Uygun bulmak, uygun görmek, münasip görmek.
Tenvir	Aydınlatma; bilgi verme, aydınlatma.
Tephir	Buharlaştırma, buharlaştırma; buğulama, buğuya tutma, etüvden geçirme.
Tephirhane	Buğuevi.
Terekküp etmek	Birkaç şeyden oluşmak, bileşmek.
Terettüp etmek	Gerekmek; ödev olarak üzerine düşmek.
Terkibî	Tamlama ile ilgili.
Tertip	Dizgi.

Tesemmüm	Zehirlenme.
Teshil	Kolaylaştırma.
Tesviye etme	Ödemek, vermek; düzlemek.
Teşkilat	Örgüt.
Teşkil etmek	Oluşturmak, ortaya çıkarmak.
Tevdi	Verme, bırakma.
Tevellüt	Doğma (maddi, manevi).
Tevfikân	Uyarak, uygun olarak, -e göre.
Tevkif	Durdurma.
Tevkiat	Not: Dr.Mehmet Özden'in kitabında Türkçe karşılık olarak "türler, şekiller" kullanılmıştır.
Tevsi	Genişletme, yayma.
Tevsik	Belgeleme.
Tevzi	Dağıtma, üleştirme.
Tevzi etmek	Dağıtmak, üleştirmek.
Tezyit	Çoğaltma, artırma.

U/Ü

Umumi	Genel.
Umur	İşler.
Üzni	Kulakla ilgili (Y.N.). (Üzn:Kulak)

V

Vaki	Olan, olmuş.
Varaka	Varak; kâğıt; evrak.
Vasıl olmak	Ulaşmak, varmak.
Vaz	Konma, konulma.
Vazaif	Vazifeler, ödevler.
Veçhile	(Bu) yünden,(bu) yüzden, böylece, uyarınca. (Vech ile; bu yüzden. Y.N.)
Vefiat	Ölümler
Vekâlet	Vekillik; Bakanlık.
Vekaleti aide	İlgili Bakanlık'tan. İlgili cümlede suyun işletilmesi için suyun ilgili olduğu Bakanlık'tan alınan işletme izin örneğinin dilekçeye eklenmesi konusunda geçmektedir (Y.N.)
Vesait	Araçlar, vasıtalar.

Vesaiti münakale umuru sıhhiyesinin nezareti	Ulaşım araçlarının sağlık durumunun gözden geçirilmesi (Y.N.) Münakale:Taşıma. Ulaştırma. Aktarma. Umur: İşler, hususlar, maddeler, şeyler.
Vesaya	Vasiyetler; öğütler; nasihatler.
Vesika	Belge.
Vikaye	Koruma.
Vuku bulmak	Olmak, meydana gelmek.
Vücade getirmek.	Meydana getirmek, var etmek.
Vürut	Geliş, gelme.
Vüs'at (Vüsat)	Genişlik.

Y

Yekdiğeri

Bir diğeri, ötekisi.

Yevmiye

Gündelik.

Z

Zail olmak	Yok olmak, ortadan kalkmak.
Zafî	Kendine özgü, kişiye ilişkin, kişisel, özel.
Zeriyat (zer'ıyyat)	Ekim işleri.
Zikretmek	Adını söylemek, sözünü söylemek, anmak.
Ziyade	Çok, daha çok, daha fazla.
Zuhur etmek	Ortaya çıkmak, görünmek, belirlemek.
Zuhur	Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma.

© 2019, Turkish Society of Public Health Specialists /

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER)

Adres : Korkut Reis Mah. İlkiz Sok. 17/2 Çankaya / Ankara

Eposta :yayinmuduruhasuder@gmail.com

Web :<http://www.hasuder.org.tr>

ISBN :978-605-66954-9-0